КЗК «Міська бібліотека для дорослих» КМР
Інформаційно-бібліографічний відділ

Відкритий океан Василя Барки

**Рекомендаційний список літератури
до 110-річчя від дня народження письменника**

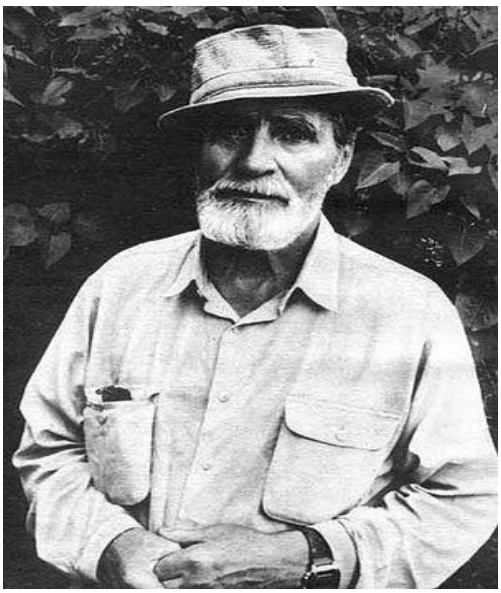

Цикл «Літературні портрети»

Кривий Ріг

2018 рік

Все зміниться! Буде все
Без насильства, злиднів, неправди
Василь Барка

У 2018 році виповнюється 110 років від дня народження українського письменника, поета, перекладача і художника Василя Барки. Ім'я Василя Барки, його літературна творчість прийшли в Україну тільки після проголошення її незалежності.

Василь Барка - лауреат міжнародної премії Фундації Антоновичів (США). Він автор близько двадцяти поетичних збірок. Твори письменника виходять англійською та французькою мовами.

Канва життя Василя Барки

Василь Костянтинович Барка (1908-2003) - справжнє ім'я Василь Костянтинович Очерет - талановитий письменник і поет, представник української діаспори у Сполучених Штатах Америки. Народився 16 липня 1908 року в селі Солониця Лубенського району на Полтавщині. Батько письменника служив у козачій частині, звідки повернувся покаліченим після російсько-японської війни. Сім'я Василя Барки жила небагато, постійно бідувала, батько працював теслею, а також разом зі своїми трьома синами доглядав чужі сади. Під час громадянської війни працював інструктором у майстернях, де виробляли кінське спорядження для армії Будьонного. Потім сім'я переїхала у відкритий степ неподалік хутора Миколаївка, де Василь Барка ходив до трьохкласної початкової школи.

З 1917 року письменник навчався в Лубенському духовному училищі («бурсі»), яке згодом було перетворено на трудову школу. Улюблений предмет Василя - література. Хлопець захоплювався творчістю Г. Сковороди, Т. Шевченка, І. Франка, Ф. Достоєвського, М. Коцюбинського, В. Стефаника, також займався вивченням марксизму, та «красиві» теорії не задовольняли серце письменника. У 1927 року Василь Барка закінчив Лубенський Педагогічний технікум, працював учителем фізики і математики в шахтарському селищі Сьома Рота на Донбасі (в автобіографії зазначав, що професію обрав помилково, прийнявши за авторитет старших братів). У 1928 р. через конфлікт з місцевими партійними керівниками Василь Барка виїздить на Північний Кавказ до м. Краснодару. Там письменник вступає до місцевого педагогічного інституту на філологічний факультет.

Згодом у 1930 р. в м. Харкові Василь Барка видає книгу поезій «Шляхи». Але «Літературна газета» звинуватила його у виявах «класово ворожого» світогляду, «буржуазному націоналізмі», у спробах відновити релігійний «пережиток капіталізму». Василя Барку примусили публічно при всіх каятися на зборах РАПП (Російської асоціації пролетарських письменників, до української секції якої він входив). Друга книжка Василя Барки «Цехи» виходить в 1932 році теж у Харкові. Вона «ідеологічно правильна», цілком на «виробничі сюжети». Вірші цієї збірки

створювалися під враженням спостережень на заводі «Краснoліт», де письменник був у «творчому відрядженні». В цей час Василь Барка одружується з дівчиною-адигейкою. Писати на замовлення поет облишив, тому обирає «добровільне поетичне мовчання», але продовжує творити «для себе». Та, на жаль, всі ці твори загинули під час війни.

Василь Барка вступає до аспірантури на українське відділення, але через постійний тиск змушений був перевестися до відділу історії середньовічних західноєвропейських літератур Московського педінституту. Одночасно з навчанням в аспірантурі український поет працює в Краснодарському художньому музеї науковим співробітником. Але і там пильні ідеологічні наглядачі побачили «контрреволюційність» в оформленні експозиції (використав твори митців релігійної тематики). За це Василя Барку було віддано під суд. Врятувався поет випадково через зміну настроїв у Кремлі.

Пізніше Барка-науковець почав читати курс лекцій з історії західноєвропейських літератур у Краснодарі, також працював над кандидатською дисертацією щодо стилю «Божественної комедії» Данте. У 1940 р. Василь Барка успішно захистив дисертацію в Москві. Потім читав лекції з історії західноєвропейської літератури на філологічному факультеті Ростовського університету. У 1941 році поет добровольцем іде у «народне ополчення», хоча і має можливість звільнитися за станом здоров'я. Під час одного з наступів німців у 1942 році його було тяжко поранено. За поетом доглядали, незважаючи на ризик, чужі люди. Німці загрожували покаранням за допомогу пораненим радянським воїнам, а з радянських літаків скидали попередження, що всі, хто залишився в живих після бою з німцями — «зрадники Батьківщини». Василь Барка опинився між двох вогнів і вирішив порвати з «режимом». Одужавши, працював коректором у місцевій газеті «Кубань». В 1943 р. була оголошена мобілізація всіх чоловіків на роботи в Німеччину. Війна назавжди розлучає Василя Барку з сім'єю. У важкому зимовому переході поет писав вірші, та більшість з них загубилися. У цьому ж році письменник вибрав собі псевдонім, дивлячись на барки, які розвантажував, і порівнюючи себе з ними («тягнуться по річці туди-сюди, несучи на собі те, що людям потрібно»). Зміною прізвища на псевдонім намагався захистити свою родину від переслідувань. У Берліні Василеві Барці вдалось вирватися з табору. Пізніше працював коректором у видавництві«Голос».

У 1945 році, разом з іншими вигнанцями-втікачами письменник здійснив 1000-кілометровий перехід до Авсбурга в табір «Ділі» (табір для переміщених осіб). Ночував у ящику, терпів незгоди. Там поет почав свій перший прозовий роман «Рай», який вийшов у Нью-Йорку в 1953 р. У 1946 році у Німеччині вийшла збірка віршів Василя Барки «Апостоли», у 1947 році з'явилася збірка «Білий світ». Письменник намагався перебратися до Франції, але невдало. У 1950 р. за офіційним дозволом Василь Барка переїхав до Америки, де працював над історією української літератури. За кордоном поет видав окремі частини під назвами «хліборобів Орфей, або кларнетізм», «Правда Кобзаря» (1961). Також там Василь

Барка писав релігійно-філософські та літературознавчі есе, займався перекладом. Кілька років працював редактором на радіостанції «Свобода». Поетичні збірки поета «Псалом голубиного поля», «Океан» вийшли у 1958-1959 рр. Протягом 1958-1961 рр. Василь Барка працював над романом «Жовтий князь», який опублікував у 1963 році окремою книгою в Нью-Йорку і тільки в 1991 р. з'явився в Україні. У 1968 р. вийшла поетична збірка «Лірник». Протягом 1969-1988 рр.. письменник працював над романом-притчею «Спокутник і ключі землі» (про життя українців в Америці). У цей же час виходить епічна поема «Судний степ», 2 і 3 томи поезій «Океан», поетична збірка «Свідок сонця шестикрилий» (Нью-Йорк, 1981), драматична поема в двох томах «Кавказ» (Київ, 1993). Ці твори Василь Барка вважав найголовнішими у своєму художньому доробку.
У 1992 р. в Україні були опубліковані кілька творів Василя Барки. Помер видатний український письменник у Глен Спей (українському поселенні неподалік від Нью-Йорка) 11 квітня 2003 року.

В.Барка і М.Жулинський

Бернадська, Н.І. Василь Барка / Н.І. Бернадська // Бернадська, Н.І. Українська література XX століття .- К.: Знання-Прес, 2006.- С. 128.

Жулинський, М. Василь Барка: Високий світоч віри / М. Жулинський // Жулинський, М. Українська література: Творці і твори: Учням, абітурієнтам, студентам, учителям.- К.: Либідь, 2011.- С.691 – 713.

Жулинський, М. Василь Барка (нар.1908 р.) / М. Жулинський // Жулинський, М. Слово і доля: навч. посібн.- К.:Либідь, 2006.- С.587.

Василь Барка : автобіографія // Українське слово: хрестоматія української літератури та літературної критики XX ст. : у 4 т. / упоряд. В. Яременко. – Т. 3.- К., 2001. – С. 236-265.

Василь Барка // Історія української літератури XX ст. : у 2 кн. / за ред. В. Г. Дончика. – Кн. 2. Ч. 2. - К., 1995. – С. 205-211.

Василь Барка // Оліфіренко, С.М. Універсальний літературний словник-довідник / С.М. Оліфіренко, В.В. Оліфіренко .- Донецьк: БАО, 2008.- С. 29.

Василь Барка (1908 р. нар.) // Історія української літератури XX століття. Кн. 2.- К.: Либідь, 1998.- С. 174.

Мовчан, Р. Лев – Самітник в океані життя: ювілейні штрихи з нагоди 100-річчя В. Барки / Р. Мовчан // Літературна Україна.- 2008.- № 39 (9 жовтня).-С.1.

Гриневич, В. Втікач з пекла /В. Гриневич //Голос України.- 2008.-16 липня.- С.9.
До 100-річчя з дня народження В. Барки (справжнє прізвище Очерет).

Савченко, В. Василь Барка – письменник апокаліптичної доби / В. Савченко // Вітчизна.- 2007.-№ 5/6.- С. 155.

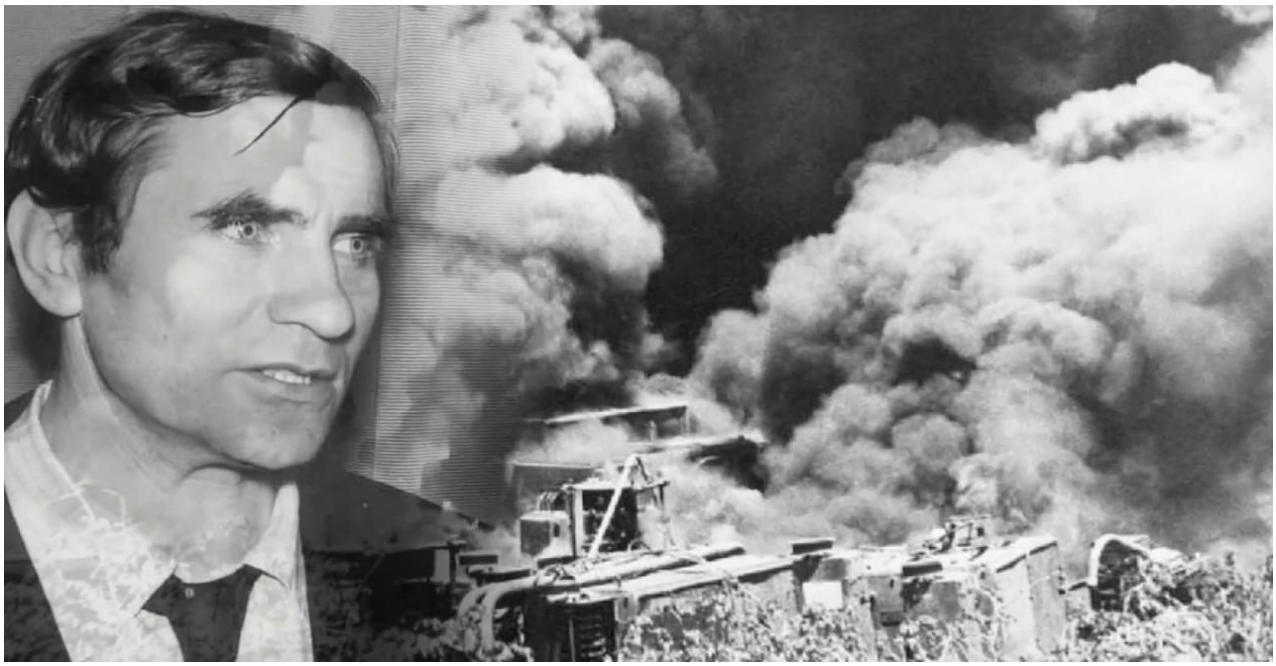
Карпенко, В. Останній автограф Василя Барки / В. Карпенко // Літературна України .- 2006.- 13 квітня.- С. 1, 7.

Найдан, М. Відійшов і залишається у вічності Василь Барка / М. Найдан // Сучасність.- 2005.- № 12.- С. 153.

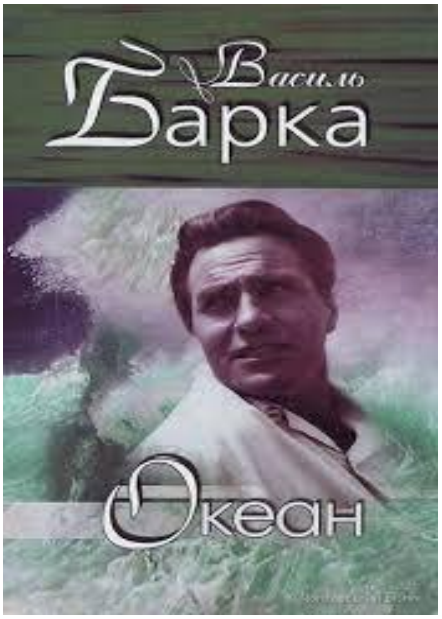
Слабошпицький, М. Із життєпису білого ченця / М. Слабошпицький // Київ.- 2005.- № 4.- С. 151 – 158.

Медуниця, М. Князь нашої літератури / М. Медуниця // Урядовий кур'єр.- 1999.- 9 лютого.

Салига, Т. У космічній гармонії: [про Василя Барку] / Т. Салига // Дзвін.- 1990.- № 9.- С. 135.

Князь нашої літератури

У творах Барки XX вік постає часом Апокаліпсису, дарма, що найважливіша боротьба відбувається не на аренах світової політики, а в душах звичайних людей. Зрештою, серед біблійних книг Барку особливо приваблює апокаліптичне «Одкровення Йоана Богослова», яке він зредагував для українського видання Біблії. І аналогічно релігійний вимір має у творчості Барки кожне людське почуття, чи не найкращим прикладом чого є тритомник «Океан»: великий цикл любовних та медитативних віршів, в якому особисті почуття поета до коханої переростають у метафізичне оспівування усього божественно живого.

Кайкова, О. Барчине віддзеркалення Шекспіровського «Короля Ліра» / О. Кайкова // Слово і час.- 2010.- №5.- С.55.

Коваленко, С. «Поезія – один із найдорогоцінніших дарів духа людині…» / С. Коваленко // Дивослово.- 2008.- № 7 .- С. 14.

Про ранні поетичні збірки В. Барки.

Сам Барка завжди принципово уважав себе насамперед поетом. Уже першими віршами він заявив про себе як «чужерідне тіло», яке система намагалась виштовхнути (і виштовхнула-таки!) з «комуністичного раю». Саме цей «рай» показав В. Барка у своєму першому романі «Рай», що вийшов у 1953 році у Нью-Йорку і зараз є маловідомим українському читачеві. У його основі — автобіографічні спомини самого автора. Головний герой — професор слов'янської філології Антон Никандрович Споданейко, внутрішнє життя якого, цінності та думки близькі письменникові. Розповідаючи всього про дві доби життя пересічних українців (20 і 21 червня 1941-го) в умовах сталінського режиму, В. Барка спростовує міф про нього як земний рай. Автор показує, як, за формулою Достоєвського, «диявол з Богом борються, а поле бою – серця людей».

Барка, Василь Спокутник і ключі землі: роман-притча / В. Барка.- К.: Кобза, 1992.-427с.,1л.портр.

Про життя українців в Америці.

Поліщук, Я. «Поет духовної свободи» / Я. Поліщук // Дивослово.- 2006.- № 5.- С.46.

Тарас Шевченко в оцінці Василя Барки.

Головань, Т. Словотворчість Василя Барки / Т. Головань // Дивослово.- 2002.- № 9.- С. 7.

Кіндрась, К. Відкритий океан Василя Барки / К. Кіндрась // Берегиня.- 2001.- № 4.- С. 83.

Лучків, С. «Океан» Василя Барки / С. Лучків // Світовид.- 1995.- № 1.

Роман «Жовтий князь» найвідоміший із усього творчого доробку Василя Барки. Це роман-застереження, реквієм, книга пам'яті жертвам голодомору, мільйонам хліборобів, що були знищені варварським тоталітарним режимом. Василь Барка прагнув розказати всьому людству болючу правду про радянську тоталітарну систему, яка знищує все гуманне на своєму шляху, власне, "пожирає своїх дітей", бо вона сама — "Жовтий князь". Письменник вірить, що, пройшовши через таке пекло, український народ обов'язково відродиться! А сам роман звучить як реквієм загиблим, закликаючи нащадків ніколи не забувати, які жахливі трагедії довелося пережити нашому багатостраждальному народові.

Котяш, О. Функції порівняльного звороту як художнього засобу в романі Василя Барки «Жовтий князь» / О. Котяш // Дивослово.- 2016.- № 5.- С. 34- 37.

Адах, Н. Словотворчість Василя Барки / Н. Адах // Дивослово.- 2013.- № 6.- С.38.

Барабаш, Ю. Апокаліпсис від Василя Барки / Ю. Барабаш // Дивослово.- 2011.-№8.-С.52.

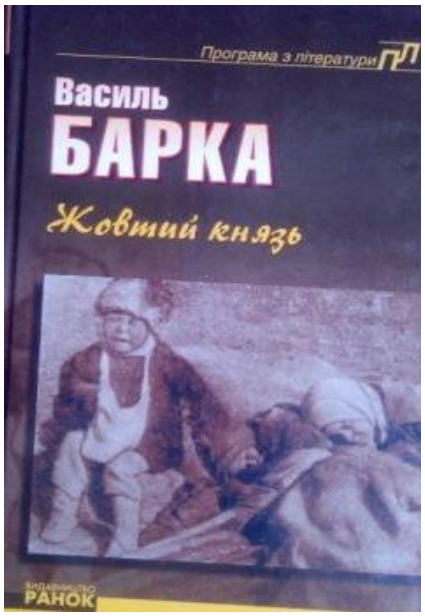
Роман «Жовтий князь» У контексті літературної апокаліптики. Твір виношувався досить довго, «як хмара збирається на дощ», болючі спогади мучили письменника, викликаючи різноманітні емоції, що «наче напливом морським були викинуті наверх». У своєму розпорядженні Барка мав багато дійсних фактів, свідчень очевидців голодомору в Україні 1932-1933 рр. і на Кубані 1933-1934 рр., які збирав упродовж 25 років.

Павлів, І. Роман «Жовтий князь» один з найпомітніших творів української прози ХХ століття / І. Павлів // Дивослово.- 2010.- № 10.- С.9.

Це перший у світовій літературі професійний прозовий твір, який присвячений голодомору 1932–1933 років. Уперше «Жовтий князь» вийшов за кордоном у 1963 р. Над його текстом Василь Барка працював упродовж двох років (1958-1959), уже перебуваючи в Нью-Йорку. Варто звернути увагу на деякі моменти, що стосуються самого процесу написання роману, тим більше, що про це є конкретні авторські свідчення. Так, зокрема, в розмові з М. Жулинським, яка відбулася в липні 1989 р. в Глен Спеї, письменник згадує про кількаразове переписування й скорочування рукопису, який спочатку нараховував 600 сторінок дрібного тексту, що супроводжувалось глибоким емоційним і навіть фізичним (!) переживанням описуваних подій. Саме тоді В. Барка був на грані голодного виснаження, тому твір з'явився великою мірою «на межі

підсвідомого», що допомогло відновити «найгіркіші в людській істоті» відтінки почування.

Овсієнко, Н. «Чорна сповідь моєї вітчизни…» / Н. Овсієнко // Дивослово.- 2008.-№7.-С.9. Урок – психологічне дослідження роману Василя Барки «Жовтий князь». Автор бачив у романі три плани: реалістичний — “страдницький побут в холодній хаті”, масова загибель людей від голоду; психологічний — “незвичайні переміни в душевному житті кожного в родині, що вже гине”; метафізичний — духовний. У центрі уваги письменника — сім’я Катранників: старенька бабуся, батько, мати, троє дітей. Це дружна і працьовита родина, хлібороби за покликанням та інтелігенти за висотою духовних запитів. Художній час, відтворений у романі, стислий, сконденсований — осінь 1933 — жнива 1934 років. З усієї родини залишається жити найменший — Андрійко, перестраждавши дуже багато, найперше — втрату батьків, бабусі, братика і сестрички. Хлопчик має продовжити свій рід, має зберегти пам’ять про заховану церковну чашу.

Дятленко, Т. Символічний пейзаж як елемент метафізичного виміру у романі В. Барки «Жовтий Князь» / Т. Дятленко // Всесвітня література та культура.- 2007.- № 2.- С. 22.

Кумейська, Н. Василь Барка «Жовтий князь»: урок-історико-літературне дослідження в 11 класі / Н. Кумейська // Дивослово.- 2005.- № 3.- С. 27.

Мовчан, Р. «Жовтий князь» Василя Барки / Р. Мовчан // Дивослово.- 2002.- № 3.- С.44; № 4.- С. 21.

Орлюк, Я. Василь Барка і його роман «Жовтий князь» / Я. Орлюк // Дивослово.- 2000.- № 6.- С. 34.

Князев, Н. Специфіка мови роману В. Барки «Жовтий князь» / Н. Князев // Дивослово.- 1998.- № 3.- С.16.

Забарний, О. Роман Василя Барки «Жовтий князь» / О. Забарний // Дивослово.- 1996.- № 10.- С. 30.

WEB-БІБЛІОГРАФІЯ

Барка Василь : Біографія [Електронний ресурс] // Клуб поезії :[веб-сайт]. – Режим доступу : http://www.poetryclub.com.ua/metrs.php?id=209&type=biogr. – Заголовок з екрану.

Барка Василь Костянтинович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : [веб-сайт]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Барка_Василь_Костянтинович. – Заголовок з екрану.

Біографія: Василь Барка [Електронний ресурс] // Parta.ua : [веб-сайт]. – Режим доступу : http://www.parta.com.ua/ukr/stories/writers/3/. – Заголовок з екрану.

Василь Барка [Електронний ресурс] // Українська література : [веб-сайт]. – Режим доступу : http://www.ukrlit.vn.ua/author/barka.html. – Заголовок з екрану.

Василь Барка – життєвий та творчий шлях [Електронний ресурс] // Бібліотека школяра:[веб-сайт].–Режим доступу: http://www.ukrtvory.com.ua/barka_biography.html . – Заголовок з екрану.

Твори В. Барки

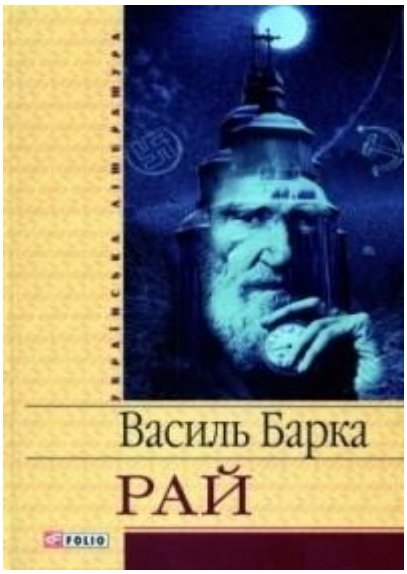
Барка В. Душі едемітів : роман / В. Барка. – К. : Кобза, 1994. – 664 с.

Барка В. Жовтий князь / В. Барка. – К. : Школа, 2009. – 256 с. – (Б-ка шкільної класики).

Барка В. Лірник : вибрані поезії / В. Барка. – 2-е вид. – К. : Орій, 1992. – 687 с.

Барка В. Поезія. Жовтий князь : повість / В. Барка ; уклад. А. Я. Бельдій. – К. : Наукова думка, 2008. – 299 с. – (Бібліотека школяра).

Барка В. Рай : роман / В. Барка ; худож.- оформ. Є. В. Вдовиченко. – Харків : Фоліо, 2009. – 384 с. – (Історія України в романах).

Підготувала: провідний бібліограф ІБВ Стукаленко В.А.